**Torsdag den 28. november 2019**

P9_TA(2019)0081

# Den Russiske Føderations seneste foranstaltninger over for litauiske dommere, anklagere og efterforskere, der er involveret i undersøgelsen af de tragiske begivenheder, der fandt sted i Vilnius den 13. januar 1991

**Europa-Parlamentets beslutning af 28. november 2019 om Den Russiske Føderations seneste foranstaltninger over for litauiske dommere, anklagere og efterforskere, der er involveret i undersøgelsen af de tragiske begivenheder, der fandt sted i Vilnius den 13. januar 1991 (2019/2938(RSP))**

(2021/C 232/09)

*Europa-Parlamentet,*

— der henviser til sine tidligere beslutninger om Den Russiske Føderation,

— der henviser til konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (den europæiske menneskerettighedskonvention),

— der henviser til verdenserklæringen om menneskerettighederne,

— der henviser til den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder,

— der henviser til den europæiske konvention om gensidig retshjælp i straffesager,

— der henviser til Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,

— der henviser til FN's grundlæggende principper for retsvæsenets uafhængighed,

— der henviser til den seneste drøftelse i Udvalget om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender den 12. november 2019 ([1]),

— der henviser til forretningsordenens artikel 132, stk. 2 og 4,

A. der henviser til, at det kommunistiske USSR som en direkte følge af Molotov-Ribbentrop-pagten annekterede Republikken Litauen sammen med en række andre lande;

B. der henviser til, at Den Russiske Føderation i overensstemmelse med sine forpligtelser i henhold til verdenserklæringen om menneskerettighederne og den europæiske menneskerettighedskonvention og som fuldt medlem af Europarådet og Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa har forpligtet sig til at respektere principperne om demokrati, retsstat og respekt for de grundlæggende frihedsrettigheder og menneskerettigheder;

C. der henviser til, at USSR' væbnede styrker i perioden mellem den 11. og 13. januar 1991 udsatte den uafhængige stat Litauen og personer, der fredeligt forsøgte at forsvare TV-tårnet i Vilnius, for en aggressionshandling, som resulterede i 14 dræbte og næsten 800 sårede; der henviser til, at de sovjetiske væbnede styrkers undertrykkelse fortsatte indtil kupforsøget, der fandt sted i Moskva i august 1991;

D. der henviser til, at blodsudgydelserne blev fordømt over hele verden, herunder af lederen af Den Russiske Socialistiske Føderative Sovjetrepubliks øverste sovjet under en massedemonstration i Moskva nogle få dage senere;

E. der henviser til, at Den Russiske Føderation i henhold til traktaten mellem Republikken Litauen og Den Russiske Socialistiske Føderative Sovjetrepublik om grundlaget for relationer mellem staterne af 29. juli 1991 anerkendte genoprettelsen af den uafhængige republik Litauen den 11. marts 1990;

([1]) https://www.europarl.europa.eu/ep-live/da/committees/video?event=20191112-0900-COMMITTEE-LIBE

F. der henviser til, at Den Russiske Føderation indtrådte i det tidligere Sovjetunionens rettigheder og forpligtelser og er dens efterfølgerstat;

G. der henviser til, at den regionale domstol i Vilnius den 27. marts 2019 afsagde en dom i den såkaldte »13. januar-sag«, hvor Dmitrij Jasov, den tidligere forsvarsminister i Sovjetunionen, Vladimir Uskhopchik, den sovjetiske hærs tidligere garnisonschef i Vilnius, Mikhail Golovatov, den tidligere leder af KGB's specialstyrker, og 64 russiske, hviderussiske og ukrainske borgere blev fundet skyldige i krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden for deres indblanding i den sovjetiske aggressionshandling mod staten Litauen;

H. der henviser til, at alle gerningsmænd bag dette angreb blev dømt in absentia, undtagen to: Jurij Mel og Gennadij Ivanov, tidligere sovjetiske officerer, og at de tiltalte fik fængselsstraffe på op til 14 års fængsel; der henviser til, at de domme, der blev afsagt i foråret 2019, vedrører de tragiske begivenheder efter den litauiske uafhængighedserklæring af 11. marts 1990 og de sovjetiske forsøg på at tvinge Litauen til at tilbagekalde sin uafhængighedserklæring, som startede med en økonomisk blokade i første halvår af 1990 og kulminerede med et brutalt forsøg på at afsætte den litauiske regering i januar 1991;

I. der henviser til, at myndighederne i Republikken Litauen i forbindelse med efterforskningen forud for 13. januar-retssagen aktivt anmodede Den Russiske Føderations kompetente myndigheder om at yde juridisk bistand i forbindelse med disse straffesager, men at Den Russiske Føderation ikke samarbejdede;

J. der henviser til, at Den Russiske Føderation menes aktivt at skjule og beskytte de ledende befalingsmænd og gerningsmændene til de væbnede aggressionshandlinger mod uskyldige og ubevæbnede civile, bl.a. den ledende militærofficer under begivenhederne i januar 1991 Mikhail Golovatov, og at Rusland træffer alle mulige foranstaltninger for at hjælpe dem med at undgå at blive draget til ansvar;

K. der henviser til, at den oprindelige russiske reaktion på domstolens afgørelse var negativ, idet den russiske Statsduma gjorde gældende, at retssagen var »politisk motiveret«, »et forsøg på at omskrive historien«, og at det russiske udenrigsministerium meddelte, at det »ikke ville lade den passere uden yderligere reaktioner«;

L. der henviser til, at Den Russiske Føderations undersøgelseskomité mellem juli 2018 og april 2019 indledte straffesager mod anklagere, efterforskere og dommere fra Republikken Litauen, der var involveret i efterforskningen og domsafsigelsen i 13. januar-sagen, på grundlag af artikel 299 og 305 i Den Russiske Føderations straffelov, som fastsætter, at det er strafbart »at gøre en person strafferetligt ansvarlig, vel vidende at vedkommende er uskyldig« og »for en dommer (dommere) at afsige/træffe åbenlyst urimelige domme, kendelser og andre afgørelser«;

M. der henviser til, at denne politisk motiverede strafferetlige forfølgning, som Den Russiske Føderation har indledt, kan føre til misbrug af INTERPOL's system og af andre bilaterale og multilaterale samarbejdsaftaler med henblik på at begrænse de rettigheder, som efterforskere og dommere involveret i undersøgelsen af 13. januar-sagen har i forbindelse med ransagninger, afhøringer og anholdelser; der henviser til, at Den Russiske Føderation kan forsøge at anmode om internationale arrestordrer mod de litauiske embedsmænd, der er involveret i disse sager;

N. der henviser til, at de statskontrollerede medier i Den Russiske Føderation og dennes officielle repræsentanter fører en propaganda- og desinformationskampagne, som har til formål at udvikle konspirationsteorier vedrørende 13. januar-sagen, og som indgår i den hybride trussel mod EU og demokratier;

O. der henviser til, at retsstatsprincippet, herunder retsvæsenets uafhængighed, er en af de fælles værdier, som EU bygger på; der henviser til, at Kommissionen sammen med Parlamentet og Rådet i henhold til traktaterne er ansvarlig for at sikre, at retsstatsprincippet overholdes som en grundlæggende værdi i Unionen, og for at sikre, at EU's love, værdier og principper overholdes;

P. der henviser til, at dommerne i en hvilken som helst medlemsstat som helhed betragtet også er dommere i Den Europæiske Union;

**Torsdag den 28. november 2019**

Q. der henviser til, at retsvæsenets uafhængighed understøtter retsstatsprincippet og er afgørende for demokratiets funktion og overholdelsen af menneskerettighederne; der henviser til, at princippet om retsvæsenets uafhængighed er nedfældet i artikel 47 i chartret om grundlæggende rettigheder og i artikel 6 i den europæiske menneskerettighedskonvention;

R. der henviser til, at FN's grundprincipper for retsvæsenets uafhængighed fastsætter, at det påhviler alle statslige og andre institutioner at respektere og iagttage retsvæsenets uafhængighed; der henviser til, at det heri også anføres, at der ikke bør foretages upassende eller uberettiget indblanding i retsprocessen ([2]);

S. der henviser til, at verdenserklæringen om menneskerettigheder navnlig fastsætter principperne om lighed for loven, princippet om uskyldsformodning og princippet om retten til en retfærdig og offentlig rettergang for en kompetent, uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov;

T. der henviser til, at artikel 1 i den europæiske konvention om gensidig retshjælp i straffesager — der er ratificeret af Den Russiske Føderation — fastsætter, at »de kontraherende parter forpligter sig til i overensstemmelse med denne konventions bestemmelser i videst muligt omfang at yde hverandre bistand til retsforfølgning af forbrydelser, som på det tidspunkt, da retshjælpen begæres, falder ind under den begærende stats judicielle myndigheders kompetence«;

U. der henviser til, at Den Russiske Føderation overtræder flere og flere internationale love og forpligtelser og indtager standpunkter, der er i strid med gode naboforbindelser og således undergraver alle muligheder for fremtidigt samarbejde;

1. udtrykker sin solidaritet og medfølelse med familierne til ofrene for 13. januar-sagen;

2. noterer sig, at de foranstaltninger, som Den Russiske Føderations myndigheder har iværksat over for litauiske dommere og anklagere, er i strid med grundlæggende juridiske værdier, navnlig retsvæsenets uafhængighed, samt med princippet om, at menneskerettighederne og frihedsrettighederne kun kan begrænses lovligt til sådanne formål, for hvilke der er fastsat begrænsninger i folkeretten;

3. minder om, at strafferetlig forfølgning af anklagere og dommere for deres professionelle aktiviteter er en uacceptabel form for ekstern indflydelse, der griber ind i princippet om lovens forrang;

4. understreger, at retsforfølgning i sådanne straffesager mod anklagere og dommere ikke kan betragtes som legitim;

5. fordømmer på det kraftigste disse krænkelser af grundlæggende principper og normer i folkeretten, der er begået af de russiske myndigheder, og protesterer mod disse politisk motiverede tilfælde af strafferetlig forfølgning;

6. udtrykker sin solidaritet med de litauiske anklagere, efterforskere og dommere, som Den Russiske Føderation har rejst tiltale mod i denne sag, og med den litauiske regerings bestræbelser på at skabe opmærksomhed om sagen og begrænse skadevirkninger og risici for de personer, der uretmæssigt er blevet anklaget af de russiske myndigheder;

7. understreger, at de universelt anerkendte garantier for dommeres og anklageres uafhængighed forbyder enhver form for indblanding i den retspleje, som udøves af en domstol, enhver udøvelse af selv den mindste smule indflydelse på en dom, retsforfølgelse af en dommer for en dom, som denne har afsagt, samt enhver form for indblanding i anklagemyndighedens arbejde i forbindelse med efterforskning af sager;

8. opfordrer Den Russiske Føderations offentlige myndigheder til at indstille den straffesag, der er indledt mod de litauiske anklagere, efterforskere og dommere i 13. januar-sagen;

9. opfordrer Den Russiske Føderations myndigheder til i forbindelse med gennemførelsen af traktaten mellem Republikken Litauen og Den Russiske Socialistiske Føderative Sovjetrepublik om grundlaget for relationer mellem staterne af 29. juli 1991 at vurdere ansvarligheden hos de personer, der førte an eller deltog i aggressionshandlingen den 11.-13. januar 1991 mod staten Litauen, og til at bistå de retshåndhævende myndigheder i Republikken Litauen med at opnå en retfærdig rettergang i 13. januar-sagen;

([2]) https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/IndependenceJudiciary.aspx

10. opfordrer Den Russiske Føderations og Hvideruslands myndigheder til at efterkomme Republikken Litauens anmodninger om gensidig retshjælp i 13. januar-sagen;

11. opfordrer de russiske myndigheder til at sætte en stopper for Den Russiske Føderations embedsmænds uansvarlige desinformation og propagandaerklæringer vedrørende 13. januar-sagen;

12. opfordrer medlemsstaterne til — såfremt de modtager anmodninger om gensidig retshjælp fra Den Russiske Føderations side i forbindelse med den strafferetlige forfølgning i Den Russiske Føderation af de litauiske anklagere og dommere, der var involveret i 13. januar-sagen — at behandle denne sag som værende politisk motiveret, til at arbejde tæt sammen med de litauiske myndigheder og til at afvise juridisk bistand til Den Russiske Føderation i denne sag;

13. opfordrer kommissionen til kontrol af INTERPOL's sager (CCF), der skal forhindre misbrug af arrestordrer til politiske formål, til at være opmærksom på enhver anmodning om internationale arrestordrer, der er rettet mod de anklagede litauiske embedsmænd; opfordrer alle medlemsstater og andre stater, der har undertegnet statutterne for INTERPOL, til at se bort fra enhver international arrestordre mod de anklagede litauiske embedsmænd; opfordrer INTERPOL til at se bort fra alle russiske anmodninger om arrestordrer i forbindelse med 13. januar-sagen;

14. opfordrer alle medlemsstater til at afstå fra at overføre personoplysninger til Rusland, der kan anvendes i straffesager mod litauiske dommere, anklagere og efterforskere;

15. opfordrer medlemsstaterne til fuldt ud at samarbejde på europæisk plan for så vidt angår deres politikker over for Rusland, eftersom større sammenhæng og bedre koordinering er afgørende med henblik på at opnå en mere effektiv EU-politik, og til at gøre en forstærket indsats for at opbygge modstandsdygtighed og arbejde hen imod praktiske løsninger, der støtter og styrker de demokratiske processer og et uafhængigt retsvæsen;

16. opfordrer formændene for Rådet og Kommissionen og NF/HR og medlemsstaterne til fortsat nøje at følge sådanne sager, tage disse spørgsmål op i forskellige sammenhænge og på møder med den Russiske Føderation og rapportere tilbage til Parlamentet om drøftelser med de russiske myndigheder og samtidig gøre sidstnævnte fuldt bevidst om Den Europæiske Unions enhed og solidaritet i denne sag ligesom i andre relaterede sager; opfordrer indtrængende medlemsstaterne til at tage denne sag op, når de kommunikerer med de russiske myndigheder;

17. pålægger sin formand at sende denne beslutning til næstformanden for Kommissionen/Unionens højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik, Rådet, Kommissionen, medlemsstaternes regeringer og parlamenter, Europarådet, Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa og Den Russiske Føderations og Hvideruslands præsident, regering og parlament.